

Rezumat

Teza de doctorat cu titlul „Text-imagie în Mediu Media” reprezintă o investigație a diversificării relației dintre text și imagine, de la primele mișcări de avangardă, până în contemporaneitate, către lucrări de media environment și discipline combinate.

Am ales această temă deoarece reflectă exact preocupările mele artistice, după cum demonstrează toate proiectele personale la care am lucrat în ultimii zece ani. Parcursul meu artistic poate fi descris ca pe o călătorie pornită din curiozitatea de a explora relația dintre text și imagine, evoluând apoi către exprimarea în medii tot mai diverse și complexe. Folosesc adesea spațiul, tehnologia, lumina și sunetul pentru a crea lucrări în medii diferite, de la cărți de artist și instalații la filme video și performance-uri.

Relația dintre text și imagine, un punct central al în practica mea artistică, determină de asemenea felul în care topicurile din această teză sunt selectate, cu un mai mare accent pe operele unor artiști din avangarda secolului XX. Analiza acestor opere se desfășoară într-un context cultural multimedia și transdisciplinar, necesitând o perspectivă istorică care să țină cont atât de schimbările socio-economice majore, cât și de intimitatea procesului creativ și a momentelor personale semnificative.

Tocmai pentru că tema aleasă este una foarte vastă, selecția segmentelor asupra cărora m-am oprit mai mult este în legătură directă cu propriile preocupări. Originalitatea cercetării constă în identificarea și sintetizarea elementelor esențiale în construcția relației dintre imagine și text ca obiecte și evenimente artistice. Toate mișcărilor artistice sunt analizate exclusiv în lumina acestei interacțiuni dintre text și imagine.

Urmărind firul istoriei, am arătat cum înainte de Avangarda istorică, artele (plastice, poezie, teatru etc.) evoluaseră în mod unilateral. Schimbarea a devenit evidentă odată cu apariția grupurilor de artiști, precum grupul impresioniștilor. Aceste grupuri au anticipat nevoia de a crea opere colective, o tendință care a continuat în perioada Avangardei.

Pentru a înțelege în profunzime acest fenomen, am analizat mai întâi grupurile pre-avangardiste. Activitatea lor depășea individualitatea creatorilor, desfășurându-se în cadrul unor grupuri eterogene alcătuite din reprezentanți ai mai multor domenii artistice. Inițiativa elaborării manifestelor aparținea de obicei scriitorilor și poezilor, care colaborau cu plasticieni, muzicieni și

reprezentanți ai artelor cinematografice și teatrului. Începuturile acestei activități eterogene pot fi găsite în mișcarea simbolistă din târziul secolului al XIX-lea. Simbolismul a fost considerat un precursor al Avangardei istorice, deoarece nu se limita la un singur domeniu artistic, ci explora atât creația literară, cât și pe cea plastică. Această interacțiune între simbolismul literar și cel plastic a fost o componentă crucială a evoluției artei către avangardă. Urmărind această perspectivă am studiat concepțiile simultaneiste ale poetului Jules Romains și ecourile lor în mișcarea futuristă, precum și influența lor asupra pre-avangardistilor de la Créteil, ilustrând importanța interacțiunii dintre text și imagine în evoluția artei. Exemplific permanent cu repere din arta contemporană, precum și cu proiecte personale care reflectă diversitatea relației text-imagine în artele vizuale.

Prin analiza relațiilor dintre artiști înaintea și în timpul Avangardei, precum și prin integrarea diverselor medii artistice în proiectele contemporane, cercetarea propusă aduce o contribuție semnificativă la înțelegerea evoluției artei și a interacțiunii dintre text și imagine în noile medii și în arta de tip environment.

În primul capitol al lucrării mele, „Aspecte istorice și teoretice asupra relației text-imagine în cadrul unor curente ce definesc avangarda artistică a sec. XX”, explorez diversele curente artistice care au caracterizat avangarda din secolul XX și modul în care acestea au influențat relația dintre text și imagine. Avangarda artistică a reprezentat un fenomen vibrant și complex, manifestându-se ca o reacție la stilurile dominante ale secolului al XIX-lea. Mișcări precum futurismul, dadaismul și suprarealismul au redefinit arta și au introdus noi concepte și tehnici în peisajul cultural. Am adus argumente pentru a susține rolul crucial pe care l-a avut literatura în revitalizarea artelor plastice, iar critica adusă impresionismului de către post-impresioniști și de către Duchamp pentru schimbarea paradigmei artistice. Merg chiar către originea avangardei – în grupuri mici, inițiale precum Macchiaioli din Florența. Aloc o importanță considerabilă Futurismului, promovat de Marinetti, emblematic pentru răspândirea ideilor avangardiste la nivel internațional, cu influențe profund mișcările artistice din Europa. În plus, analizez contribuția constructivismului în România, urmărind traseul artistului Naum Gabo și subliniind importanța colajului și a asamblajului în cadrul mișcării constructiviste, forme de expresie care mă interesează în mod deosebit în practica mea.

De asemenea, revista *Contimporanul* a avut un rol esențial în promovarea avangardei românești, oferind un spațiu pentru manifeste și texte programatice care pledau pentru o nouă formă de expresie artistică, având un aport semnificativ pentru evoluția avangardei românești.

În al doilea capitol, „Dadaism. Repere conceptuale și particularități” explorez mișcarea dadaistă, evidențiind reperele conceptuale și particularitățile acesteia. Dadaismul a fost o reacție la impactul mediilor moderne și la dezumanizare, mai degrabă decât la război, așa cum sugerează curatorul expoziției de la centrul Pompidou, Laurent Le Bon. Am urmărit corespondența dintre Tristan Tzara, André Breton și Francis Picabia pentru a reflecta evoluția și influența Dada în diferite orașe ale lumii din interior, pornind de la notațiile lor și de la gândurile pe care și le împărtășeau. Artiștii Dada, precum Marcel Duchamp și Francis Picabia, au ironizat această dezumanizare prin opere pline de mecanisme și simboluri lipsite de sens. Ei au adoptat elaborare pseudodiagrame cu angrenaje, scripeți, cadrane și alte elemente mecanice care nu explicau nimic, criticând astfel reprezentarea omului ca un mic buton pe o mașinărie fără sens. Simbolul tipografic al unei mâini care arată cu degetul a devenit o emblemă a mișcării, indicând un gest lipsit de sens. Totuși, mai târziu, dadaistii au revenit la reprezentarea formei umane sub forma unei mașinării. În cadrul acestui capitol analizez toate etapele dadaismului, începând cu cel auroral inițiat de Hugo Ball în Zurich, continuând cu demersul lui Marcel Duchamp în New York, apoi cu influențele dadaismului în Germania și Paris, aduse de Tristan Tzara, și în final, aducând în discuție impactul acestei mișcări în România.

În faza de început a dadaismului la Cabaretul Voltaire din Zürich, artiștii au explorat o gamă largă de forme artistice, de la vizual la muzică și dans. Această mișcare, condusă inițial de Hugo Ball și alții, s-a remarcat prin negarea rațiunii și promovarea spontaneității în artă. Dadaismul a îmbrățișat o atitudine antitraditionalistă, îndepărtându-se de normele existente și inspirându-se din filosofia lui Nietzsche. Tristan Tzara a jucat un rol crucial în internaționalizarea mișcării Dada, atrăgând sprijinul unor personalități artistice precum membrii revistei *Litterature* din Paris, condusă de André Breton. Astfel, Dada a evoluat de la o inițiativă locală la un fenomen de amploare internațională, iar colaborarea cu diverse grupuri artistice a contribuit la consolidarea și răspândirea mișcării. În New York, între 1915 și 1923, contribuțiile esențiale ale lui Marcel Duchamp și Francis Picabia au adus Dadaismului un nou elan. Sub influența lor, mișcarea Dada din SUA a luat amploare, cu activități pline de gesturi iconoclaste și ironice, cum ar fi cele din

revista NY Dada. Expoziția Armory Show și lucrările lui Duchamp, precum „Nud coborând o scară”, au adus recunoașterea mișcării în Statele Unite. În Berlin și Köln, mișcarea Dada a adoptat un caracter agresiv, politic și artistic. În Berlin, dadaștii au organizat evenimente scandaloase și au adoptat fotomontajul ca simbol al mișcării. La Köln, Max Ernst și alții au creat expoziții controversate, marcând influența lor profundă în mișcarea Dada. Nu în ultimul rând, am analizat mișcarea Dada în România, unde avangarda a fost inițial percepută ca periferică în comparație cu cea occidentală, dar care a avut un impact semnificativ prin contribuțiile unor figuri precum Tristan Tzara, Marcel Iancu și Victor Brauner. Prin intermediul lor, legăturile între avangardiștii români și cei occidentali au fost stabilite, contribuind la schimbul de idei și influențe reciproce. Astfel, prin convergența și adaptarea ideilor iconografice occidentale, avangarda românească și-a adus contribuția la diversitatea și complexitatea mișcării avangardiste în Europa.

În al treilea capitol, „Dadaismul în Modernitate și Contemporaneitate”, cercetez conceptul de transdisciplinaritate în mișcarea dadaistă. Unul dintre efecte este reinventarea artei prin absența artistului. Am arătat cum în secolul al XX-lea, arta a explorat diverse forme de absență a artistului, inspirată de lucrările lui Marcel Duchamp. Duchamp a căutat să separe arta de procesul material și a promovat ideea că artistul trebuie să găsească ideea, nu să producă lucrarea de artă. Acest concept a fost preluat de artiști precum Jeff Koons, care delegă producția lucrărilor altor persoane. Un alt aspect al absenței artistului este acela în care acesta permite întâmplătorului să intervină în opera sa, uneori implicând chiar audiența în procesul creativ. Exemple includ sculpturile mobile ale lui Alexander Calder și fotografiile lui Keith Arnatt, care își prezintă identitatea ca artist prin intermediul pancartelor. Totodată, menționez cum Duchamp a deschis calea pentru arta conceptuală și op art cu lucrări precum „Fountain” și „Marele Geam” și cum scurtmetrajul „Anemic Cinema” a fost un punct de convergență între dadaism și suprarealism. Nu în ultimul rând, în acest capitol examinez paralela dintre Dada și Neo-Dada, analizând opera lui Daniel Spoerri. Mi-a plăcut să fac comparație între rolul lui Tristan Tzara în Dadaism și contribuția lui Daniel Spoerri în Neo-Dadaism și Fluxus. Deși Dadaismul lui Tzara a avut o anvergură diferită față de Neo-Dadaismul lui Spoerri, există câteva similitudini între cei doi și mișcările pe care le-au fondat, care demonstrează cum rădăcinile Dadaismului continuă să inspire și să influențeze mișcările artistice contemporane.

În al patrulea capitol, „Cabaret Voltaire”, analizez rolul cuvântului și imaginii în contextul Cabaretului Voltaire, evidențiind poemele sonore ale lui Hugo Ball și performance-urile lui Emmy Hennings. Sintetizez influențele cubismului în cadrul Cabaretului Voltaire și importanța măștii ca formă de creare a unei noi realități, exemplificată de Marcel Iancu. De asemenea, explorez conceptul de „cuvinte-obiecte” și importanța cărții de artist în creația mea, detaliind procesul artistic al cărții mele „The Field. IL Y A”.

Am avut în vedere preocupările artiștilor care au format Cabaretul Voltaire, pentru a defini cu cât mai multă exactitate cum anume cuvântul și imaginea făceau corp comun pe acea scenă. Coagularea de energie și preocupare s-a manifestat cu atâta efervescentă pentru că artiștii membrii aveau un scop foarte bine definit: acela de a elibera poezia, dar și arta în general de academism și tipare deja existente, de aderența la orice fel de concept de până atunci. M-a interesat să subliniez legătura dintre ritual și performance. Cabaretul Voltaire era un spațiu ritualizat, dar dinamic, în care publicul avea libertatea să creeze înțelesuri proprii. Reprezenta o sinteză între futurism, cubism și expresionism, evidențiind transdisciplinaritatea. Închei cu un subcapitol despre cartea obiect „Luxia”, în cadrul căruia descriu paralela dintre cartea „The Field. IL Y A”, pentru care am combinat textul cu imaginile într-o formula nouă, și procesul propriu de reanalizare a gândurilor pe care l-am folosit pentru a face cartea obiect câțiva ani mai târziu. Proiectul a evoluat organic, reflectând schimbările mele și conținând referințe dintr-un interval de 24 de ani.

În al cincilea capitol, „Multimedia”, am abordat integrarea mai multor medii artistice prezente în domeniul artei multimedia. Am investigat convergența dintre text și imagine, evidențiind importanța acestei sinergii în crearea unui mediu artistic unificat. Această temă este deosebit de relevantă pentru mine, având în vedere faptul că în propria practică artistică combin textul cu elemente precum video, desen, performance, scenografie și muzică. Aloc, de asemenea, spațiu pentru a aduce în discuție principiile grupării Fluxus, cu accent asupra influenței acestei mișcări în propriul meu proces creativ, evidențiind proiectul „Transversal”. Consider mișcarea Fluxus o paradigmă în evoluția artei contemporane, redefinind relația dintre contrarii, cum ar fi simplitatea și complexitatea. Prin proiectul „Transversal” evidențiez această dialectică prin îmbinarea elementelor din folclorul românesc cu zona de tehnologie. Fiecare obiect simplu ascunde mesaje complexe, aducând în prim-plan noi căi de înțelegere, într-o manieră asemănătoare

cu abordarea lui Duchamp. Prin instalația multimedia „Transversal” exemplific această dualitate, capturând momente aparent banale, precum spălarea rufelor, dar ascunzând în ele straturi profunde de semnificație. Proiectul reprezintă o etapă importantă de introspecție pentru mine, marcând o aglomerare de elemente care oglindesc experiențele și emoțiile vieții mele, într-o manifestare artistică organică și universală.

În al șaselea capitol, „Letrism. Poetica literei”, documentez evoluția letrismului la nivel global și rezonanța acestuia pe scena artistică românească. Am explorat efectele școlii lui Isou asupra artelor vizuale din acei ani și modul în care aceste noi imagini au influențat artiștii contemporani. Prin analiza prezenței lui Ben Vautier în mișcarea Fluxus, am subliniat fuziunea din anii '60 dintre diferitele curente artistice diferențiate doar de subtile valențe. De exemplu, letrismul a extins propunerile dadaștilor, aducând poezia mai aproape de muzică, în timp ce Fluxusul a căutat să creeze o atitudine mai spontană, cu accent pe zgomotele vieții cotidiene. Totuși, metodele prin care aceste două mișcări au influențat artiștii succesivilor au fost variate. Pe când Ben Vautier folosea textul pentru a transmite mesaje puternice pe pancarte de carton, alți artiști precum Jenny Holzer sau Carolee Schneemann au explorat neo-conceptualismul și pictura cinetică în propriile lor moduri distinctive.

În România acelorși ani, în ciuda limitărilor politice și sociale, artiștii români au continuat să experimenteze și să inoveze, contribuind la diversificarea și redefinirea artei vizuale locale. Aceste eforturi au avut un impact semnificativ asupra scenei artistice contemporane și au contribuit la conturarea identității culturale a țării în epoca modernă. Cele câteva studii de caz asupra cărora m-am oprit revelează preocuparea artiștilor din perioada '60-'90 pentru text-imagini, carte de artist, acțiuni și performance în spațiul public, noi forme de artă și noi forme de comunicare artist-operă-public. Am amintit din activitatea artistică a grupului Andreea Medar - Mălina Ionescu, prezent și apreciat pe scena artelor vizuale contemporane în România, pentru o abordare comparativă între generații. Azi, în România, există numeroși artiști cu o bogată activitate națională și internațională, a căror operă, atât ca demers conceptual, cât și ca discurs vizual, practică multimedialismul, arta tehnologică sau performance-ul media și inițiază și coordonează evenimente hibride de artă vizuală și performativă. Concluzionez acest capitol cu o descriere a proiectului personal „Into my silence” și a documentarului video „A Music Box” (2016-2017), relevante ca exemplu pentru că identific propunerea pe care artiștii Fluxus o fac, aceea de a

considera artă zgomotul care ne înconjoară neîncetat, ca pe un *statement* pe care îl folosesc într-un context propriu.

În Capitolul 7, „Proiect personal de cercetare artistică *Mnemonică Citadină*”, încep prin a evoca atmosfera vibrantă a Parisului de la începutul secolului XX, captivând esența unei epoci marcate de inovație și expresivitate artistică, pentru a descrie, mai apoi, detaliat, instalația mea multimedia „Dans Ma Rue”, prezentând și citând fragmente din analize critice care au fost scrise despre acest proiect.

În continuare, explorez un studiu de caz relevant despre lucrările lui Christo, care, în perioada sa pariziană, a redefinit vitrinele și fațadele magazinelor ca forme de expresie artistică. Acest exemplu mă conduce către o discuție despre mișcarea feministă în artele vizuale din Paris, cu mențiuni ale unor inițiative remarcabile precum gruparea „The Gluers” și gruparea „Femen”, care au adus în prim-plan teme sociale și politice importante. În timp ce rămân ancorată în contextul artistic european, ridic întrebări despre relația dintre Artă Americană și Europa de Est, pentru a mă întoarce apoi la propria mea experiență de lucru în Paris în cadrul rezidenței de la Cité Internationale des Arts în 2021. Această experiență este juxtapusă cu un studiu de caz despre artista de origine cehă Milada Marešová și călătoria ei între Paris și Praga, ilustrând conexiunile culturale și artistice transnaționale.

În partea următoare a capitolului, ofer o privire de ansamblu asupra evoluției instalației mele „Dans Ma Rue” pe parcursul celor cinci ani de cercetare doctorală, evidențiind colaborările recente și influențele multiple care au contribuit la dezvoltarea acestui proiect. Analizez apoi importanța arhivării în contextul proiectului meu artistic, prin care îmi propun să aduc în prim-plan perspectivele și contribuțiile artistelor de gen feminin care au migrat în Paris începând din secolul al XX-lea până în prezent. Este vorba despre o arhivă dinamică ce reprezintă o mnemonică vizuală subiectivă, aducând subiectivitatea și intimitatea în procesul de documentare. Scopul este de a evidenția impactul acestor artiste asupra artei și societății, contribuind la o reevaluare a istoriei și a influenței lor.

Dincolo de acest proiect, în final, prioritizez argumentarea nevoii mele de a aduce o notă din ce în ce mai mare de intimitate în proiectele mele, după cum exemplific cu cele mai recente expoziții personale, „Cave of Forgotten Dreams”, „A House, A Home” și „Our Dirty Bedroom”, toate trei realizate în 2023. Justific modul în care prin arta mea îmi propun să contracarez

autocenzura din contextul contemporan, într-o încercare de a încuraja dialogul și introspecția în rândul spectatorilor. Expozițiile „Cave of Forgotten Dreams” și „A House, A Home” au reprezentat două etape semnificative în evoluția mea artistică. În „Cave of Forgotten Dreams”, am creat instalații care explorează universul meu interior, în timp ce „A House, A Home” a adus o perspectivă asupra relației mele cu spațiul locuirii și cu memoria personală. Aceste expoziții au evidențiat călătoria de la explorarea emoțiilor personale la invitația către introspecție. Le-am menționat în cadrul tezei pentru că, lucrul cel mai important pentru mine pe care l-am vizat în conturarea acestor expoziții a fost amplasarea lucrărilor în diferite scenarii, prin crearea unui întreg environment. Într-un fel, prin aceste expoziții arăt exact felul în care văd eu diversificarea relație dintre text și imagine, întrucât pornesc de la picturi bidimensionale și ajung la îmbrăcări de spațiu și iluminare.

Așa cum am explicat pe scurt în cazul fiecărui capitol, pe lângă analiza istorică, un focus principal în această teză îl dedic istoriilor personale ale artiștilor și relației lor cu propriile opere. Am dezvoltat un proces de „umanizare” a istoriei artelor. Această abordare este exemplificată în proiectul artistic „Dans Ma Rue”, care explorează Parisul de la începutul secolului al XX-lea și aduce în prim-plan impactul umanității asupra spațiului urban prin intermediul artei, așa cum am menționat și mai sus. În concluzie, subliniez importanța recunoașterii istoriei artei și a referințelor culturale pentru dezvoltarea proiectelor artistice contemporane, evidențiind nevoia de a crea punți între diversele forme de exprimare artistică și de a inova în moduri care rămân conectate la trecut, arătând în același timp cât de vastă este această zonă a alăturării textului cu imaginea în artele vizuale. Nu în ultimul rând, menționez că analiza pe care am făcut-o acoperă doar o mica parte din întreaga paleta, după cum, în cuprinsul acestei teze am selectat acele momente din istorie pe care le-am identificat ca fiind în concordanță cu proiectele și preocupările mele artistice.